

George Blecher

Národ jako každý jiný

Západní intelektuálové a blízkovýchodní konflikt

Vzpomínám si na chvíli, kdy jsem si uvědomil, že Židé nejsou to, co jsem si myslel, že jsou. Sledoval jsem televizní reklamu na izraelské aerolinie El-Al, sérii několikavteřinových filmových záběrů. Byli tam ortodoxní Židé s dlouhými pejsy modlící se před Zdí nářků, krásky v plavkách vykračující si před porotci, svalnatí *sabrové* farmařící v kibucu, lidé sedící v kavárně, která vypadala paříž š těji než sama Paříž. Žádný z těch obrazů se neshodoval s konvenčními představami v mé hlavě. Konečně mi to došlo: Židé nejsou jen ti ustrašení ruští imigranti z rodiny mé matky; ani jen ti liberální intelektuálové z newyorské Upper West Side; ani ti nenasytní "vládcové slumů", o nichž se říkalo, že okrádají harlemské chudáky. Jestliže byly ty záběry v reklamě autentické, potom jsou Židé stejní jako kdokoli jiný — ani vznešení, ani ďábelští, ani leví, ani praví. Můj "lid" nemá vůbec žádné zvláštní vlastnosti.

Ať už jsem k tomu dospěl vědomě nebo nevědomě, zdá se mi, že existence Státu Izrael umožnila Židům žijícím v diaspoře zkoumat svoji osobní identitu, aniž by cítili potřebu vtěšňovat se do stereotypů, které se Židům obvykle přisuzují. Přestože se proti těmto stereotypům bouřila celá řada Židů už před vznikem Izraele, tehdy se jednalo o mnohem nebezpečnější záležitost než dnes. V současnosti se naopak zdá skoro nemožné židovskou "identitu" rozpoznat, přinejmenším mezi americkými Židy; oproti tomu identitu izraelskou v zásadě není možné popřít — v tom sociologickém ohledu, že občané určité země vždy sdílejí určité kulturní rysy.

Od dob, kdy jsem viděl onu reklamu společnosti El-Al, se Stát Izrael zcela logicky v mnoha ohledech vyvíjel stejně jako jeho sousedé. Stejně jako oni vznikl jako plod zanikajícího britského impéria, přestože nebyl váhání Británie, kterou Společnost národů pověřila rozdělením Palestiny už v roce 1920, pravděpodobně by vznikl mnohem dříve. Stal se přecitlivělou, agresivní a konzervativní zemí, která byla připravena bojovat o každou píď svého území. Většina nezaujatých pozorovatelů na Blízkém východě by asi obtížně ospravedlňovala tvrdý přístup izraelské vlády a armády k palestinským uprchlíkům nebo jednostranné zásahy Spojených států; současně by ale sotva chtěli tvrdit, že Hamas a Hizballáh jsou jen idealistická revoluční hnutí, nebo nevěnovali pozornost tomu, jak bohaté ropné arabské státy přehlížejí své chudší bratry a sestry.

Přestože víceméně tatáž situace existuje už celá desetiletí, nedávná izraelsko-libanonská krize vnesla do rovnice nové prvky, jak s ohledem na světové mínění, tak s ohledem na budoucnost a přežití Izraele.

Řekněme to natvrdo: Židé v diaspoře si možná poprvé uvědomili možnost, že Stát Izrael bude zničen. Nejen proto, že íránským raketám se neustále

prodlužuje dolet nebo že bojovníci Hizballáhu dovedou bojovat stále lépe a lépe, ale hlavně proto, že — jak Spojené státy a jejich "koalice" v afghánském při iráckém fiasku s bolestí zjistili — populistická hnutí se nenechají zastrašit větší palebnou silou nebo dokonalejší technologií. Bude-li stát Hizballáhu za zády Sýrie nebo Írán, nebezpečí zničení Izraele je reálné, ne-li dokonce bezprostřední.

Stejně znepokojivý je pro Židy v diaspoře názorový posun v západoevropských intelektuálních kruzích. Problémem není výzva, aby Izrael vrátil Západní břeh nebo Golanské výšiny jejich právoplatným majitelům — tyto kroky jsou nezbytné a mělo k nim dojít už dávno —, nýbrž přesvědčení, že Izrael v této krizi překročil jakousi morální hranici a nyní musí být... co? Potrestán? Zrušen? Přes kolen na něco mírumilovnějšího, co bude lépe spolupracovat? Přeměněn z teokracie na multietnický, multináboženský stát, kde se sionismus změní v jakýsi krotký a modernější ekumenismus? Přestože jsou některé z těchto alternativ lákavé, možná dokonce žádoucí, v jejich uskutečnění nelze rozhodně spoléhat a na jisté úrovni naznačují mnohem víc než pouhý nesouhlas s jednáním Izraele. Naznačují, že v očích některých Západoevropanů Izrael přežil svoji dějinnou úlohu, stal se imperiální mocností a mírumilovné národy by jej měly zahrnout.

V tom morálním rozhořčení (a nevysloveném antiamerikanismu, kterým bychom se měli zabývat zvlášť) lze totiž rozpoznat jakési sentimentální dvojí měřítko, převrácený rasismus, nenaplněné očekávání, že kvůli utrpení, kterým prošli, by Izraelci a Židé vůbec měli být vznešlejší, tolerantnější, *lepší* než ostatní. Panuje všeoobecné přesvědčení, že utrpení povznáší; dějiny Izraele však usvědčují tuto domněnku ze lži. Jeho krátký a bojem naplněný život nám říká, že vůbec nemá za cíl stát se domovem mírumilovného vyvoleného národa: právě naopak — aby stát je Izrael právě tak bojechtivý jako jeho sousedé.

Pojem vyvoleného národa představuje klíšé, které dnes jen málo Izraelců a Židů v diaspoře bere vážně, možná i proto, že jakkoli jeho původ jednoznačně spočívá v pocitu zoufalství a izolace, vedle toho jim vnucuje i naprosto nespílitelná měřítko dokonalosti. Možná přináší uspokojení myslet si, že jsme lepší než jiní — vezměme například Skandinávce a jejich pyšné přesvědčení, že jsou "mírumilovnější" než zbytek světa —, ale pokud si to opravdu myslíme, jenom se tím uzavíráme do stereotypu, který svou nesmírností naznačuje pravý opak toho, co hlásá.

Je sice obtížné pohlížet na izraelsko-arabský konflikt jako na spíše politický a diplomatický problém než jako na problém morální, dostaneme se tak ale mnohem blíže k reálnému stavu věcí. Je jasné, že luštění tohoto hlavolamu bude trvat celá desetiletí a jednotlivá částečná řešení budou zahrnovat všechno možné — od podpory ekonomického rozvoje Palestiny a Libanonu až po dočasnou anebo možná i trvalou přítomnost jednotek OSN.

K opravdovému rozhodnutí však budou muset dospět západoevropské intelektuálky. Dokážou se zbavit letitých stereotypů o židovské "povaze" a pohlédnout na Izrael jako na blízkovýchodní zemi, která je svým jednáním mnohem bližší svým sousedům než například západní Evropě nebo Spojeným státům? K Izraeli by se nemělo přistupovat skrze rétoriku, nýbrž skrze skutečnou *realpolitik*, tak jako se přistupuje ke všem ostatním zemím. A stejně jako u všech ostatních zemí (sem zahrňme i rodící se palestinský stát) by měla být podpořena jeho budoucí existence.

Published 2009-06-10
Original in English
Translation by Marek Sečkař
Contribution by Host
First published in *Host* 5/2009
(c) George Blecher
(c) Eurozine